

**PODCASTNING CHET TILI (INGLIZ TILI) O'QITISHDAGI
O'RNI**

Qodirov Umut Ro'ziboyovich

Doktorant

Sharof Rashidov nomidagi

Samarqand davlat universiteti

Samarqand, O'zbekiston

kodirovumut.uz@mail.ru

Tel: +998996490638

Abstract: *In our article, a new innovative pedagogical technology used in teaching students a foreign language (English) based on a cultural approach is provided. Its teaching priorities and shortcomings are described. In particular, the teacher can choose different podcasts that reflect different cultural aspects of the life of English speakers on special educational platforms. In addition, podcasts are often considered the least developed listening skills among students. At the same time, more experiments in this field are needed at the moment, so that later on, based on them, it will be possible to develop complex methods of developing listening skills in students studying a foreign language in linguistic and non-linguistic universities.*

Keywords: *Foreign language, professional competence, cultural imperative, podcast, cultural approach, sociolinguistics, pedagogical technology, knowledge, skills, competence, activity*

Maqolamizda o'quvchilarga chet tilini (ingliz tilini) madaniy yondashuv asosida o'rgatishda qo'llaniladigan yangi innovatsion pedagogik texnologiya keltirilgan. Uning o'qitishning ustuvor yo'nalishlari va kamchiliklari tasvirlangan. Xususan, o'qituvchi maxsus ta'lim platformalarida ingliz tilida so'zlashuvchilar hayotining turli madaniy jihatlarini aks ettiruvchi turli podkastlarni tanlashi mumkin. Bundan tashqari, podkastlar ko'pincha talabalar orasida eng kam

rivojlangan tinglash qobiliyatlari hisoblanadi. Shu bilan birga, hozirgi vaqtda ushbu sohada ko'proq tajribalar talab etiladi, shunda keyinchalik ular asosida lingvistik va nolingvistik universitetlarda chet tilini o'rganayotgan talabalarda tinglash qobiliyatlarini rivojlantirishning murakkab usullarini ishlab chiqish mumkin bo'ladi.

Kalit so'zlar: Chet tili, professional kompetensiya, madaniy imperativ, podkast, madaniy yondashuv, sotsiolingvistika, pedagogik texnologiya, bilim, ko'nikma, kompetensiya, faoliyat

Yangi O'zbekistonda mutlaqo yangi milliy huquqiy tizim shakllanmoqda. Ya'ni, **“Inson, uning huquqlari, erkinliklari, ayniqsa, qadri – eng muhim qadriyat” degan tamoyil** e'tirof etilmoqda. Eng asosiysi: Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida yillar davomida amal qilib kelgan **“davlat – jamiyat – inson”** tamoyili **“inson – jamiyat – davlat”** tamoyiliga o'zgartirilmoqda[1].

Chet tilida so'zning haqiqiy ma'nosida muloqot qilishni o'rganish ijtimoiy-madaniy bilim va ko'nikmalarni egallashni nazarda tutadi. Bundan kelib chiqadiki, chet tillarini o'qitishning madaniy yo'naltirilganligi, nafaqat, umumiy ta'lim va tarbiyaviy maqsadlarni, balki amaliy maqsadlarni ham amalga oshirishni ta'minlaydi. Bugungi kunda madaniyat umumlashtirilgan sivilizatsiya makoni, ya'ni inson tafakkuri va faoliyati mahsuli sifatida tushuniladi. Binobarin, madaniyat inson hayotini, odamlarning yangi va o'zgacha munosabatini belgilovchi va tartibga soluvchi tajriba va me'yorlarni o'z ichiga oladi. Shunday qilib, madaniyatlararo komponent o'quvchining madaniyatlararo muloqotini shakllantirishga va muloqotning haqiqiy madaniyatlararo kontekstiga kirish orqali o'quv jarayoni doirasini “kengaytirish”ga qaratilgan yangi psixologik, pedagogik va uslubiy echimlarni izlash zarurligini taqozo etadi.

Ta'limga kulturologik yondashuv bilan nafaqat, fan bo'yicha fundamental va amaliy bilim va ko'nikmalar, mehnatga va kasbga munosabat etikasi va o'zaro ta'siri, nafaqat ishlab chiqarishga, balki professional madaniy hamjamiyatga to'liq integratsiyalashuvi muhim rol o'ynaydi [2].

Kulturologik yondashuvni amalga oshirish chet tilini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlarini qayta ko'rib chiqish imkonini beradi, chunki madaniy yondashuv doirasida chet tilini o'qitish tizimi quyidagilarning umumiylikini o'z ichiga oladi: maqsadlar, tinglovchilar faoliyatining avtonom shakllari, o'quv nazorati, mutaxassislar tayyorlash uchun jamiyatning ijtimoiy-madaniy muhiti, ta'lim muhiti kabilar[3].

Chet tilini o'qitish jarayoni ikki komponentdan iborat: bilimlarni o'zlashtirish va ko'nikmalarni rivojlantirish. Bilimlarni o'zlashtirish o'quv jarayonining markaziy qismidir. U o'quv materialini idrok etish, tushunish, yodlash va o'zlashtirishni o'z ichiga oladi, bu esa o'quvchilarga chet tilidagi lug'atdan erkin foydalanish imkonini beradi. Chet tilini madaniy yondashuvga mos ravishda o'qitishning ikkinchi komponenti ko'nikma va malakalarni shakllantirish bilan bog'liq.

Talabalarga ta'lim berishda chet tilini o'qitishning quyidagi tarkibiy qismlarini belgilashingiz mumkin:

- kundalik turmush ehtiyojlarini aks ettiruvchi muloqot holatlari;
- shaxsiy xususiyatga ega bo'lgan aloqa holatlari;
- ijtimoiy-siyosiy xarakterdagi mavzular, vaziyatlar;
- kasbiy aloqa holatlari[4].

Kulturologik yondashuv o'quvchilarga chet tilini o'rgatish, kasbiy tilni o'qitishda ularning individual ehtiyojlari va qadriyat yo'nalishlariga asoslangan o'quv faoliyati tarkibiy qismlarining o'zaro bog'liqligi va bir-birini to'ldirish tamoyillarini nazarda tutadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish real axborot makonida chet tili yordamida hayot amaliyotini o'rganish imkonini beradi. Internetdan ta'lim maqsadlarida foydalanish bugungi kun haqiqatidir.

Podkastlar tinglash ko'nikmalarini (chet tilida tinglash va eshitish qobiliyati) shakllantirish va rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi, chunki ularni sinfdan tashqarida bir necha marta tinglash ham mumkin.

Podkast – bu muallif internetga joylashtirgan audio fayl (bu audio ma'ruza),

foydalanuvchilar uni o'z qurilmalariga yuklab olishlari yoki istalgan qulay vaqtda onlayn tinglashlari mumkin.

Vodcast – bu o'qituvchining ma'ruzalari yoki internetda joylashtirilgan o'quv materiallari bo'lgan videofayl bo'lib, uni yuklab olish yoki onlayn tomosha qilish mumkin.

Pre-casting – bu o'qituvchining video ma'ruzalari yangi mavzuni o'rganishdan oldin o'qitish usuli bo'lib, keyinchalik u sinfda ko'rib chiqiladi. Bu yangi mavzu bo'yicha kirish video materialidir[5].

Podkastlar bilan ishlashning quyidagi xususiyatlari mavjud:

- Internetda shaxsiy podkastlarni yaratish va joylashtirish;
- foydalanuvchining shaxsiy ishlash maydonida podkast uchun tarmoq xizmatlarini tashkil etish;
- foydalanuvchining shaxsiy zonasi va uning moderatsiyasini(o'zini tutishi) yaratish;
- barcha ro'yxatdan o'tgan foydalanuvchilarga ko'rish uchun podkastning mavjudligi[6].

Podkastlardan foydalanish usullarini ko'rib chiqib, biz quyidagilarni ajratib ko'rsatishimiz mumkin:

- faylni yuklab olmasdan onlayn tinglash;
- mobil telefon, planshet, noutbuk, iPod va boshqalarga yuklab olingandan so'ng faylni tinglash;
- internetda boshqalarga ulashish mumkin bo'lgan o'z podkastlarini yaratish[7].

Xulosa qilib aytsak, podkast texnologiyasidan nafaqat eshitish qobiliyatini rivojlantirish, balki ijtimoiy-madaniy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun ham foydalanish mumkin. Universitet talabalari orasida qaysi til bilimlari kam rivojlangan? Pedagogik tajriba shuni ko'rsatadiki, ko'pgina talabalar turli nutqni tinglashda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Tinglash o'quvchilar uchun eng qiyin nutqiy faoliyatlardan biridir. Agar talabalar uyda deyarli chet tilidagi nutqni tinglamasa, chet tili darslarida o'qituvchi har doim ham chet tilida gapirmasa,

universitetda dars soatlari soni yildan-yilga kamayib borayotgan bo'lsa, qiyinchiliklar ham shunchalik kuchayadi. Shubhasiz, tinglash amaliyotisiz chet tilini eshitish orqali tushunishni o'rganish, rivojlantirish mumkin emas.

Pedagogik jarayonga podkastlarni kiritishda o'qituvchilarning zamonaviy qiyinchiliklarini ushbu zamonaviy muammolarni texnik va mazmunli hal qilishni soddalashtiradigan, ko'proq ixtisoslashtirilgan tadqiqot va uslubiy materiallarni olib borish orqali bartaraf etish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yilning 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni // Lex. UZ. – URL manzili: <https://lex.uz/uz/docs/-5841063> (kirish sanasi:29.01.2022)
2. Kovylyina E.V. Prepodavanie inostrannogo yazyka v ramkax kulturologicheskogo podxoda // Molodoy uchenyy. 2010. № 8. – T.: – S. 161.
3. Dmitriev D.V., Borisov A.V. Ispolzovanie podkastov dlya sozdaniya motivatsii u studentov k izucheniyu inostrannogo zyzyka // Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta. 2020. – S. 221.
4. Vereshchagin E.M. Lingvostranovedcheskaya teoriya slova. – M.: Rus. yaz., 1980. – S. 71.
5. Furmanova V.P. Mejkulturnaya kommunikatsiya i lingvokulturovedenie v teorii i praktike obucheniya inostrannym yazykam. Saransk: Izd-vo Mordovskogo un-ta, 1993. – S. 62.
6. Yelizarova G.V. Kulturologicheskaya lingvistika (Opyt issledovaniya ponyatiya v metodologicheskix tselyax). SPb.: Belveder, 2000. – S. 53.
7. Sysoev P.V. Sovremennye informatsionnye i kommunikatsionnye texnologii: didakticheskie svoystva va funktsiy // Yazik i kultura. 2012. № 1. – S. 126.